

IP TIPS

чекліст для представників сфер
креативу та інновацій

АВТОРСЬКЕ ПРАВО У СФЕРІ МИСТЕЦТВ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ:

Освіта для митців та новітні технології

1

Чи планується розробка програми інформування представників креативних індустрій про базові засади захисту права інтелектуальної власності, які би могли знаходитись у вільному доступі, та захищати права творчих людей від помилок при заключенні договорів чи відсилати їх до потрібних кроків та дій?

Програма підвищення рівня правової обізнаності представників креативних індустрій про базові засади охорони прав інтелектуальної власності вже покроково реалізується УКРНОІВІ у різноманітних форматах.

По-перше, «34 полюси творчості: авторське право у креативних індустріях» – онлайн семінари, які організовуються для представників різних секторів креативних індустрій. Слід зазначити, що деякі питання одночасно стосуються різних учасників креативних індустрій. Наприклад, умови та порядок виплати винагороди за публічне використання об'єкта авторського права – питання яке є важливим для авторів, користувачів та організацій колективного управління. Відвідайте наші заходи та задавайте питання.

По-друге, за результатами онлайн заходів формуються чек-листи, ознайомитися з якими Ви можете на ресурсах УКРНОІВІ та на ресурсах відповідних структурних підрозділів УКРНОІВІ з використанням хештегу «#IPAcademy_IPTips».

По-третє, проводяться тренінгові курси за підтримки Академії Всесвітньої організації інтелектуальної власності з залученням кваліфікованих вітчизняних та міжнародних експертів з питань інтелектуальної власності. Декілька місяців тому, наприклад, проходив тренінг для представниць сфери візуального мистецтва (художниць, фотографинь) за результатами якого у наших соціальних мережах викладаються пост тренінгові матеріали.

По-четверте, за участі фахівців УКРНОІВІ командою Creative Practice. Освітня платформа було створено оглядовий онлайн-курс – «Основи авторського права в креативних індустріях», що виходить у форматі подкасту та буде цікавим для всіх учасників ринку креативних індустрій: від фахівців до працедавців.

*Посилання в тексті активні – натискай, щоб ознайомитись.

По-п'яте, здійснюється запис окремих лекцій, наприклад з тематики штучного інтелекту та авторського права в рамках Марафону Креативної Практики (Creative Practice. Освітня платформа).

Найближчим часом питання охорони прав інтелектуальної власності буде структуровано розкрито в проєкті «IP connecting students». Завдяки онлайн лекції Ви зможете дізнатися про основи правового регулювання, а також додатково задати запитання у ефірі. Записи лекцій будуть розміщені на інформаційних ресурсах у соціальних мережах УКРНОІВІ. Ви можете також сформулювати Ваш освітній запит та звернутися до нас за адресою електронної пошти ip.academy@nipo.gov.ua.

2

Які тенденції формуються у питанні захисту права інтелектуальної власності у сфері взаємодії «автор – штучний інтелект» та «креативні індустрії» ?

Питання ШІ у креативних індустріях стали актуальними з появою генеративного ШІ. Почали виникати дискусії серед творців, що ШІ може потенційно негативно вплинути на їхню діяльність.

По-перше, постало питання про правомірність використання системами генеративного ШІ об'єктів авторського права, які він здебільшого збирає за допомогою мережі Інтернет, оскільки ШІ «навчається» на таких об'єктах для генерації нових.

Наразі у світі вже існують перші спори в яких митці подають позови про порушення їхніх авторських прав внаслідок використання об'єктів таких прав ШІ.

На сьогоднішній день однозначної відповіді на поставлене питання немає, але сам факт того, що заявляються такі вимоги про потенційні порушення авторських прав свідчить про те, що правоволодільці авторських прав бачать велику загрозу у ШІ.

По-друге, швидкість та простота генерації об'єктів за допомогою ШІ викликала побоювання, що такі системи можуть замінити в окремих сферах людину, наприклад, у сфері ілюстрації.

*Посилання в тексті активні – натискай, щоб ознайомитись.

Яким чином на це реагує система? Якщо звернути увагу на умови використання найбільш відомих систем ШІ, в останні роки вони містять положення про те, що фактично можна вилучити з використання їхніх систем твори, що охороняються авторським правом. Це здійснюється в добровільному порядку окремо кожним правоволодільцем, який виявив таке бажання.

Деякі платформи також укладають договори з авторами, де може встановлюватись обумовлена сторонами винагорода за використання їх творів.

Нещодавно з'явилися перші законодавчі тенденції регулювання генеративного ШІ, зокрема, у запропонованому Регламенті ЄС про ШІ (EU AI Act). У даному проєкті регламенту з'явилося положення про те, що системи з генеративним ШІ мають обов'язково, у своєму звіті після генерації певного об'єкта зазначати, що були використані об'єкти авторського права. Звичайно, документ поки не описує практичну складову, тобто яким чином це буде відбуватись на практиці, але сам факт наявності такого положення має зобов'язуючий характер для систем з генеративним ШІ.

Такий підхід більш за все буде підіймати питання про виплату винагороди авторам, чиї твори були використані ШІ.

*Посилання в тексті активні – натискай, щоб ознайомитись.

3

Питання взаємодії автора та ШІ

Коли людина добровільно використовує генеративний ШІ для генерації нового об'єкта, то постає питання про виникнення авторських прав на такий об'єкт. У разі відсутності участі людини при створенні такого об'єкта авторські права на такий об'єкт не виникають, оскільки немає оригінальності, яка визначені Законом України “Про авторське право і суміжні права”, як основний критерій.

Разом з тим, не можна однозначно стверджувати, що всі об'єкти, згенеровані ШІ у випадку коли автор задає в промті певні інструкції, точно НЕ будуть охоронятись як об'єкти авторського права. В кожному конкретному випадку відповідь буде індивідуальна. У разі, якщо автор доведе, що ШІ – це лише засіб, за допомогою якого автор реалізовував свої творчі рішення, вірогідно, що такий об'єкт може охоронятись авторським правом.

4

На підґрунті чого в українському законодавстві можна закріпити за авторами творів, створених за допомогою штучного інтелекту, права на результати інтелектуальної діяльності у художній сфері?

У автора виникають права інтелектуальної власності на його твір у разі його оригінальності, у такому разі використання ШІ має носити виключно допоміжний характер. У новому Законі України “Про авторське право і суміжні права” з’явилась нова конструкція – «Право особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об’єкти, згенеровані комп’ютерною програмою» (ст. 33).

Можна припустити, що об’єкти згенеровані ШІ без участі у такому процесі людини, можуть підпадати під охорону такого особливого режиму. Але такий підхід для автора звісно не в допомогу, оскільки тут йдеться насамперед про розробника системи генеративного ШІ.

Більш детально це питання розкрито у зазначених вище посиланнях на інформаційні ресурси, за якими можна переглянути відеолекції з ілюстраціями, судовими спорами, останніми прикладами тощо.

*Посилання в тексті активні – натискай, щоб ознайомитись.

5

Які правові норми Закону України “Про авторське право і суміжні права” потребують оновлення у контексті взятих зобов’язань з імплементації норм права ЄС відповідно до Угоди про асоціацію?

Наразі норми Закону України «Про авторське право і суміжні права» містять основні необхідні положення, які потребували імплементації згідно Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Новий Закон України “Про авторське право і суміжні права” був прийнятий в грудні 2022 року і набув чинності з 1 січня 2023 року. Загалом основна частина новел та змін, які в ньому містяться, відповідають або потребам правозастосовної практики або обов’язкам України щодо імплементації норм права ЄС відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Проект має на меті роз'яснення питань, що виникають у представників сфери креативних індустрій у їх повсякденній професійній діяльності.

Чекліст містить відповіді з посиланням на чинне законодавство. При виникненні конфліктів щодо конкретних спірних ситуацій цей чекліст не може бути застосований для вирішення спору.

Представлений чекліст **НЕ є офіційним роз'ясненням УКРНОІВІ** щодо застосування окремих норм чинного законодавства з питань у сфері інтелектуальної власності та **НЕ рекомендований для використання у експертних дослідженнях**.

Для додаткової оцінки всіх ризиків та факторів, що впливають на вирішення спірної ситуації, рекомендуємо звернутися за додатковими роз'ясненнями з урахуванням всіх обставин конкретної ситуації до фахівців в сфері інтелектуальної власності.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ:

Серія: 5 актуальних питань та відповідей для представників сфери креативу та інновацій: чекліст, поради з питань інтелектуальної власності.

Про що: про охорону авторських та суміжних прав у сфері мистецтв та мистецької освіти.

Для кого: для працівників у сфері мистецтв та мистецької освіти.

Мета: підвищення рівня обізнаності щодо застосування норм законодавства про авторське право і суміжні права у сфері мистецтв та мистецької освіти.

Чекліст підготовлений командою

Департаменту “Академія інтелектуальної власності” УКРНОІВІ.

Представлена інформація наведена з урахуванням положень законодавства станом на 07.09.2023 року.

© УКРНОІВІ, 2023

© ⓘ Attribution 4.0 International (CC-BY-4.0)

Ліцензія © не поширюється на контент у цьому виданні, що не належить УКРНОІВІ.
Візуальні елементи: Canva Pro.